

Språk och umgänge

Språkbarriärerna har länge ansetts som besvärliga hinder för kontakten mellan nationer och människor. Feltolkningar har också emellanåt skett, som föranlett missförstånd. Översättningsfel, som i hastigheten begåtts, bl. a. från ryskan har sålunda förekommit med nämnda beklagliga följd. Annars har väl inom det diplomatiska facket inte förekommit några direkta svårigheter frånsett när en och annan mindre språkkunnig statsman tyngsats ge sig ut på det gungfly som ett främmande språk ofta kan bli. Dock, som en räddande ängel, brukar ju en tolk finnas att tillgå.

På det diplomatiska området, där engelska och franska omväxlande används som kontaktspråk, är dock inte frågan om språk och umgänge något problem, även om någon gång hörts önskemål om att åter uppta latinet som diplomatiskt språk i och för att skapa absolut adekvata uttrycksmöjligheter, vilka icke skulle kunna leda till en enskymten av divergerande tolkning. Detta vore naturligtvis förträffligt i en tid av föränderlighetens vind över språkliga termer, men lär aldrig komma att omsättas i praktiken. Återstår endast för de klassiska latinerna att konstatera "förfallet".

Frågan om språk och mellanfolkligt umgänge i vidare mening är ett mer påträngande och angeläget problem. Utlandsförbindelserna har ju i ett land som Sverige under senare år alltmer kommit i förgrunden och utvidgats. Nödvändigheten av ökade språkkunskaper har anmält sig och på skolans schema har främmande språk fått sin givna plats. Nu är emellertid frågan, vilket språk, som främst bör studeras. Det är självfallet utmärkt att envar är bevandrad på olika språkmarker, men faran ligger ju uti att man inte blir tillräckligt kunnig för att kunna reda sig överallt.

Mot denna bakgrund måste naturligtvis den bedömningen göras, var det bästa praktiska utbytet är att finna. Först kanske må framhållas, att det har blivit en tvingande nödvändighet att göra nutidens människor i varje fall tvåspråkiga. Och här kommer frågan om bästa utbyte in. Enligt en bred uppfattning bör engelskan ges företräde. Man skulle sålunda främst bibringa skoleleverna

kunskap i detta språk. Men här kommer problemet in, hurvida man är beredd att på en bred internationell bas ge detta tillämpning. Det råder ingen tvekan om engelskans företräde på grund av dess stora utbredning över världen, för den relativa lättheten att inom skilda språkområden tillägna sig detta språk och att det samtidigt är ett fullt levande språk med smidighet och möjlighet för kongruens i översättningshänseende med andra språk, således också skandinaviska.

Någon internationell överenskommelse har dock ännu ej träffats i denna i grund så angelägna fråga, och det återstår att se i vad mån man är beredd att inom överskådlig tid ta steget fullt ut och låta engelskan bli ett mellanfolkligt kontaktspråk.

Det måste i sammanhanget betonas, att detta ingalunda skulle behöva utesluta inläringen av andra främmande språk i vårt land, men det skulle innebära en avsevärd förenkling för flertalet elever att få koncentrera sig på ett enda utländskt språk. Motsvarande gäller naturligtvis för skolbarn överallt i världen.

Nu skulle, även om en internationell överenskommelse gjordes, det dröja mycket länge innan ett praktiskt fullföljande kunde uppnås. Därför är det fortfarande av betydelse med en språkundervisning, som kan föra fram till goda resultat över ett vidare fält. Man reder sig dåligt på många håll om man inte behärskar exempelvis franska eller spanska. Och tyskan som numera nära grannspråk är självfallet också av stor vikt att vara bevandrad uti.

Det är således inte en fråga som snabbt kan lösas, men att någon form för underlättande av kontakterna på det språkliga området är nödvändig, framstår som ofrånkomligt. Man har för att kringgå eventuell nationell prestige avseende språken som bekant konstruerat hjälpspråk, bl. a. esperanto, men någon global omfattning tycks dessa icke kunna få. Orsaken har väl inte riktigt kunnat utredas.

Det ligger därför mycket av förnuft i tanken på att bygga vidare på engelskan — ett språk som redan nu förstås och talas av en avsevärd mängd människor i hela världen.

NST:s läsekrets
har ordet

Språk och umgänge

Under ovanstående rubrik innehöll NST för den 2 juli några intressanta reflektioner i den brännande frågan om ett internationellt språk. Otaliga är de missförstånd, som uppstått i samband med tolkning.

Folk reser mer och mer därigenom att avstånden krymper. Behovet av ett gemensamt språk över gränserna gör sig allt mer gällande. Men, som NST mycket riktigt framhåller, vilket språk skall det vara. Engelska nämnes därför att det redan talas av så många människor. Skall det vara avgörande så talas ryska och spanska av minst lika många, för att inte nämna kinesiska. Engelska är emellertid ett av jordens otvivelstaste och mest artikulerade språk. Den stora skillnaden mellan tal- och skriftspråk gör det ännu olämpligare till världs-språk.

Med engelska klarar man sig överallt, påstås det. Hur går det i Frankrike t. ex. Eller i Jugoslavien och Italien? Där går faktiskt tyskan ojämförligt bättre. Idealet vore ju tre eller fyra språk, som alla människor skulle lära. Nu är det emellertid för all framtid fastslaget att ett nationellt språk, som till exempel engelska, inte kommer att officiellt upphöjas till världs-språk rang och värdighet. Det skulle Frankrike, Ryssland och troligen även Kina sätta stopp för. Den saken vittnar tillståndet i FN allt för tydligt om.

Det skulle, som NST framhåller, utgöra en oerhörd förenkling för flertalet elever att få koncentrera sig på ett enda utländskt språk. Varför just utländskt? Latinet har nämnts i sammanhanget, men torde till följd av sin inneboende svårärlighet vara ur räkningen. Den kände språkmannen, professor Björn Collinder, säger att vi har i Esperanto ett enkelt och lättlärt latin. Det kan inhämtas på bråkdelan av den tid, som normalt är behövlig för inlärandet av ett enda nationalspråk. Det har t. ex. konstaterats att elever, som kan esperanto, lär sig betydligt lättare och fortare andra språk. Det är Esperantos enkla och logiska grammatik, som därvid blir dem till hjälp. Detta språks strängt fonetiska uttal, dess fria ordföljd, frånvaron av oregelbundna verb, dess redan internationellt kända ordförråd samt inte minst dess utomordentliga tydlighet, som gör detta språk väl lämpat för sitt ändamål.

Det är ganska egendomligt, att under det man på alla andra områden genom förenkling och rationalisering försöker få allt bättre praktiska resultat, så gör man när det gäller den internationella språkfrågan, inte ens ett försök att lösa frågan. Under tiden som det pågår påtagligt fruktlösa diskussioner för att komma till rätta med förbistringen, går dock inte utvecklingen händelseöst förbi.

I slutet av juli samlas i Budapest 3.000 delegater från esperantisternas lokalorganisationer i 45 språkområden i samtliga världsdelar till en av de årligen återkommande världskongresserna för att handlägga förbundets angelägenheter. Inga översättare eller "simultantolkare" med vidhängande hörlurar är tillfinnandes under dessa sessioner. Kongressens enda officiella språk är Esperanto. Dessa kongresser är för övrigt de enda internationella sammankomster i världen där dyrbara tids- och kostnadskrävande anordningar inte har möjlighet att genom tolkningsfel orsaka missförstånd.

Där upplivar deltagarna gamla internationella kontakter, nya vänskapsband knyts i en atmosfär av samförstånd över gränserna. Första gången man beivrar en dylik sammankomst, står man både häpen och röd av det man upplever. Alla talar med alla, ett enda gemensamt språk vid sidan av vars och ens modersmål, ett enkelt modernt latin, logiskt och lättlärt till tjänst åt den mänsklighet, som fortfarande ligger bunden i sina fördomar.

OBSERVANT.